

Oslo, 10.09.2024

Kjære rektor og styre for Universitetet i Sørøst-Norge

Jeg skriver til dere for å gjøre dere oppmerksom på [en artikkel av professor Glenn Diesen](#), som er ansatt hos USN Handelshøyskolen, der han kommer med en rekke merkverdige påstander og insinuasjoner om Den norske Helsingforskomité og våre partnere. Grunnleggende virker det som han anklager oss for å være en slags underavdeling av amerikansk etterretning, for å være påvirkningsagenter, og «moderne brunskjorter» som begrenser akademisk frihet, mens våre partnere i Ukraina og Georgia er kuppemakere. Vi skriver «virker» fordi Diesen gjennomgående har en antydende og generell stil når han skriver.

Diesen ser uansett ut til å mene at våre partnere bedriver kriminell virksomhet, og kanskje Helsingforskomiteen, også. Ifølge [endringer i straffeloven](#) denne sommeren er det «straffbart å bidra på vegne av eller etter avtale med en fremmed etterretningsaktør i virksomhet som har til formål påvirke beslutninger eller den allmenne meningsdannelsen» hvis denne «virksomheten kan skade betydelige samfunnsinteresser.»

Diesens artikkel «[How the U.S. Government uses NGOs to corrupt 'Civil Society' around the world](#)» ble publisert i juni på den statlige russiske nyhetskanalen RT.com, der Diesen har vært en regelmessig bidragsyter de siste årene. Diesen skriver at «human rights non-governmental organizations (NGOs) have become key actors in disseminating war propaganda, intimidating academics and corrupting civil society,» og at “these human rights NGOs were financed by the government and staffed by people with ties to the intelligence services.”

Angivelig er Helsingforskomiteen en av disse organisasjonene siden vi er “financed by the US government and CIA-cut out the National Endowment of Democracy (NED)” og “regularly publish hit pieces about me (altså Diesen).” Han beskriver Helsingforskomiteen som “modern brownshirts ... limiting academic freedom”, mens våre partnere og kolleger (det vil si, NED-støttete grupper) sto bak «a postmodern coup» i Ukraina og en «staged revolution» i Georgia. Han maner universiteter til å være bastioner for frihet og ikke la seg bli «policed by fake NGOs».

På et vis er det jo smigrende at Diesen mener at Helsingforskomiteen er en så mektig organisasjon. Det sentrale er likevel at han publiserer et konspiratorisk og uetterrettelig angrep på oss og våre kolleger i et statlig russisk medium. Det kan etter vårt syn bidra til en vanskeligere situasjon både for våre partnere i Russland og for enkelte av våre medarbeideres russiske og belarusiske slektninger som fremdeles befinner seg i hjemlandet.

Virkelighetsbeskrivelsen til Diesen er den samme som russiske myndigheter har brukt og bruker i sin kamp mot sivilsamfunnet. Hundrevis av organisasjoner er stengt, hundrevis av russere er fengslet, tusenvis har måttet flykte fra Russland og enkelte av våre kolleger er drept i denne kampanjen i Russland.

I en [nylig utgitt rapport](#), beskriver Human Rights Watch Russlands krig mot sivilsamfunnet slik: «The Russian government's evisceration of civic space in the country after Russia's full-scale invasion of Ukraine on February 24, 2022 did not happen overnight. It was preceded by the Kremlin's escalating assault on fundamental freedoms for more than a decade.» Det er dette angrepet på fundamentale friheter Diesen indirekte ser ut til å støtte med denne artikkelen som gjengir russiske myndigheters anklager mot sivilsamfunnet.

Oleg Orlov, en av lederne for Nobelprisvinneren Memorial, sa det slik i rettsaken i vinter der han ble dømt til tre års fengsel: «It's not just public criticism that's banned, but any independent thought. Even actions seemingly unrelated to politics or criticism of the authorities can be punished. There is no field of art where free artistic expression is possible, there is no academic freedom in the humanities, there is no more private life.» Orlov ble dømt til 2,5 år i fengsel for å ha fordømt Russlands angrepskrig mot Ukraina. Han har i tretti år vært en av Helsingforskomiteens nærmeste partnere i Russland.

RT blir av sjefsredaktøren selv, Margarita Simonjan, betegnet som et av Russlands [«informasjonsvåpen»](#). Medieforskere fra Universitetet i Oxford har beskrevet RT som [«one of the most important organizations in the global political economy of disinformation. It is the most richly funded, well-staffed, formal organization in the world producing, disseminating, and marketing news in the service of the Kremlin.»](#) Nyheter og synspunkter fra RT blir syndikalisert, offisielt og uoffisielt, og spredt gjennom et stort økosystem av nettsider, sosiale medier, chat-tjenester, blogger og youtube-kanaler. I dette informasjonsøkosystemet har Glenn Diesen en fremskutt rolle som en av de vestlige ekspertene som jevnlig gjengir Kremls talepunkter.

RT er blokkert i EU (men ikke i Norge) siden kanalen sprer desinformasjon på vegne av Russland. En klage fra RT France som mente EU-kommisjonens vedtak om blokkering stred mot ytringsfriheten, ble [avvist av en EU-domstol](#). Ytringsfrihet er beskyttet av EUs Charter og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, men den er ikke absolutt. Dommen slår fast at EU-kommisjonen kan begrense ytringsfriheten for å beskytte offentligheten mot trusler rettet mot helse og sikkerhet, hvis dette gjøres i henhold til loven, tar hensyn til ytringsfriheten som prinsipp, er i offentlighetens interesse og er gjort proporsjonalt. Retten fant at disse betingelsene var til stede.

Angrepet på Helsingforskomiteen er et typisk eksempel på en del av repertoaret til Diesen som går ut på å diskreditere uavhengige sivilsamfunnsaktører. Det banebrytende arbeidet til organisasjonen Bellingcat, som bruker åpne kilder til å dokumentere krigsforbrytelser blant annet i Syria og Ukraina, avfeier Diesen for eksempel i en [artikkel i RT](#) med dette ad hominem-angrepet på Bellingcats grunnlegger, Elliot Higgins: «If the Western media needs information about Russian troops in Ukraine, chemical weapons in Syria or any other major conflict that involves Russia – the go-to-man is Eliot Higgins, a blogger for a website called

Bellingcat. Previously an employee in the ladies' underwear industry, he gained legitimacy in the Western media by reporting exactly what it wanted to hear about Russia.»

For ordens skyld: Bellingcat besto på denne tiden av omkring tjue ansatte og funnene deres hadde bidratt til å oppklare forbrytelser som nedskytingen av flyet MH17 over Ukraina i 2014 og attentatet mot den tidligere russiske spionen Sergei Skripal i Storbritannia i 2018. Siden Russland sto bak begge disse forbrytelsene, iverksatte de en kampanje for å diskreditere Bellingcat. Diesens gjentatte angrep på organisasjonen, på RT og andre steder, foregikk i den konteksten. Hans utspill i offentligheten er for øvrig bemerkelsesverdig like det som til enhver tid er talepunktene til russiske myndigheter.

Siden Russland driver en omfattende angrepskrig i Ukraina har russisk strategisk kommunikasjon form av krigspropaganda, oppfordring og støtte til en ulovlig krig som dessuten er preget av alvorlige internasjonale forbrytelser. Basert på historiske erfaringer fra blant annet det tredje rike, der propaganda var en integrert del av nazistenes forbrytelser, er krigspropaganda forbudt under internasjonal lov og det foreligger noen få dommer fra Nürnberg- og Rwanda-tribunalet der redaktører og journalister er straffet for å oppfordre til blant annet folkemord.

Tre av våre ukrainske og franske partner-organisasjoner har sendt [en rapport](#) til Den internasjonale straffedomstolen (ICC) som dokumenterer hate speech (hatefulle ytringer) fra blant annet RTs sjefredaktør og kvalifiserer det som en forbrytelse mot menneskeheten, i og med at det oppfordres til å forfølge ukrainere og begå forbrytelser mot dem. Våre kolleger oppfordrer ICC til å etterforske Russlands sentrale propagandister. RT, der Diesen altså er en jevnlig bidragsyter, trekkes frem som en av de sentrale plattformene.

I denne konteksten påligger det alle demokratiske aktører et stort ansvar for å være bevisste og forsøke å motvirke propaganda, forstått som vinklet, villedende og/eller manipulativ informasjon som tjener en bestemt politisk hensikt. Dette er noe vi i Helsingforskomiteen har vært opptatte av i mange tiår, siden vi så hvordan statlig propaganda i det tidligere Jugoslavia var en av forutsetningene for folkemordet i Bosnia. Vi er sikre på at USN deler denne målsetningen. I strategien deres står det for eksempel at: «Gjennom fremragende kompetanse og kunnskap, skal USN bidra med kunnskapsgrunnlaget for en bærekraftig samfunnsutvikling.». Det er på denne bakgrunnen vi ønsker å gjøre dere oppmerksom på artikkelen til Glenn Diesen.

Til forskjell fra Russland, er det både ytringsfrihet og akademisk frihet i Norge. Helsingforskomiteen har verken ment at Diesen skal miste jobben eller at han bør «kanselleres», men vi har kritisert ham gjentatte ganger i offentligheten. Vi har forståelse for at dette kan oppleves tungt av Diesen, men akademisk frihet innebærer også ansvar. [Kierulf-utvalget](#) uttrykte det slik:

«den akademiske ytringsfriheten innebærer [også] et akademisk ytringsansvar. Det har to sider. Akademikere har for det første et ansvar for å forholde seg til de vitenskapelige kvalitetsnormer som gjelder på feltet deres og de saklighetsnormer som muliggjør meningsbrytning. For det andre har de et ansvar for å bidra til at andre akademikere holder seg til disse normene, for eksempel i form av fagfellevurderinger

og fremsettelse av alternative hypoteser, eller ved imøtegåelse med motargumenter i debatt. Dette ansvaret er ikke rettslig, men faglig.»

Vi har kritisert Diesen offentlig gjennom mange år for å ikke å ta akademisk yringsansvar. Vi har kritisert ham for å være [uetterrettelig](#) og for å [gjengi russisk propaganda](#). Han har i liten grad svart direkte på kritikken utover å blokkere oss på sosiale medier og komme med uttalelser som i den ovennevnte [artikkelen](#). Etter vårt syn fungerer Glenn Diesen, bevisst eller ubevisst, som propagandist for Russland. Han har ingen stor rolle i den norske offentligheten, men i den internasjonale sammenhengen spiller han en fremskutt rolle som del av en gruppe vestlige akademikere som støtter Kreml. Et google-søk på Гленн Дизен og Гленн Дисен 15. august ga rundt 650 treff i artikler og nettsider på russisk bare den siste måneden. Han har også en stor følgerskare på X, over 60 000, hvor mange aktivt kommenterer, forsterker og utdypes Diesens utsagn, uten redaksjon fra hans side. Hans kritikere blir derimot svært ofte blokkert.

Diesen har verdi for russiske myndigheter som en uavhengig, vestlig akademiker som støtter deres standpunkter. I den forbindelse er hans tilknytning til USN også viktig fordi universitetets renommé legitimerer ham og utspillene hans. Som vanlig når han uttaler seg i russiske medier, undertegner Glenn Diesen den omtalte artikkelen som «professor ved Universitet i Sørøst-Norge». Det er en korrekt beskrivelse av hans stilling, men kan samtidig leses som et forsøk på å bruke USNs navn for å styrke statusen som uavhengig ekspert. Et google-søk på Университета Юго-Восточной Норвегии (altså USN) genererte over 700 treff på russisk-språklige sider, nesten alle knyttet til uttalelser fra Diesen. Universitetet blir dermed trukket inn i hans virksomhet, en virksomhet som altså i form og innhold minner om påvirkningsarbeid for russiske myndigheter, eller russisk propaganda.

Hensikten med dette brevet er som sagt å gjøre dere oppmerksom på [artikkelen til Diesen](#), der han kommer med en rekke merkelige påstander og insinuasjoner om Den norske Helsingforskomité og våre partnere. Hvis dere ønsker mer informasjon eller en samtale, er vi selvsagt beredt til å følge opp.

Med vennlig hilsen,



Berit Lindeman
Generalsekretær
Den norske Helsingforskomité